



























אם הוא הזיק את החס ויחר ממה שהזיקו הם : אדם בתם משלם במותר נזק שלם . דלדס מועד לעולם : ותם באדם . משלם במותר חצי נזק . דכתיב (שמות כ"ח) או בן ינח או בת יגח . כמשפט הזה יעשה לו . כמשפט שור צבור כך משפט שור צאדם . מה שור צבור חס משלם חצי

משלם במותר חצי נזק לה . וכן שני אנשים שחבלו זה בזה משלמים במותר נזק שלם לה . אדם במועד . ומועד באדם . משלם במותר נזק שלם . אדם בתם וחס באדם . אדם בתם משלם במותר נזק שלם . חס באדם משלם במותר חצי נזק . רבי עקיבא אומר אף חס שחבל באדם משלם \*במותר נזק שלם לו : **מ** שור שורה מנה שנגח שור שורה מאתים ואין הנבלה יפה כלום . נוטל את השור . שור שורה מאתים שנגח שור שורה מאתים ואין הנבלה יפה כלום לו . אמר רבי מאיר על זה נאמר (שמות כ"א) ומכרו את השור החי וחצו את כספו . אמר לו רבי יהודה וכן הלכה לה . קיימת ומכרו את השור החי וחצו את כספו . ולא קיימת וגם את המת יחצו . ואיזה . זה שור שורה יפה חמושים זוז . שורה נוטל חצי החי וחצי המת . וזה נוטל חצי החי וחצי המת לש : **י** יש דייב על מעשה שורו ופסור על מעשה עצמו . פסור על מעשה שורו ודייב

המותר . קאי אמשלים ושניהם דבר אחד . דמותר נמי דתשלומין הוא . אבל אי הנח במותר משמע דמותר דבר אחר הוא וכו משלם . ואע"ג שאין דעה א' הפוסקים לכלס כדרך הזה לשון משניתו דייקי הכי טפי הלא תראה כמה הולך כ"י לדחוק בפירושו חס במועד משלם במותר ח"ג . דלילו לפירוש זה כפסקה דהיינו נמי ממוחר החבלה משלם ח"ג : תם צאדם . משלם במותר ח"ג . כתב הר"ב דכתיב כמשפט וגו' כמשפט שור צבור . גמרא . וחי לאו כמשפט חיי דייקי הזה כדרך לעמוד מדינא דסליק מיניה . אבל השתא דכתיב כמשפט דרשיון הזה לפוטרו מד' דברים כדאיתא בגמרא דרשב"ה הזה להכי מלכנו . וז"ל לפוטרו מד' דברים למה לי הזה . דמכמשפט נפקא כמשפט השור צבור . וי"ל דזה אין ללמוד משום דגבי שור לא שייכי דין דברים דלעבר וצעת לכתא . ורפוי וצעת חו ככלל נזק . דכשמוהו כמה חס שור מהחלה וכמה שור עשקין חס ירלה בעליו לא ירפאהו אלא ימכרוהו מיד ויקנה אחר נמלא כמשלם לו וכל לקנות שור בעלו . אבל אדם על כרחו לרף לרפאות עלמו . וצעת נמי לכתא . תוספות . **מ** נוטל את השור . קמ"ל דהחלט השור כר"ע ודלא כרבי יצמטאל דאמר יושם השור . דמזיק בעל חוב דמזיק הוא ויין לו המזיק דמי השור . גמרא . ועיין מה שכתבתי במשנה י"א וריש פרק דלקמן [דבור המחיל ר"ט גומר] : ולא קיימת וגם את המת יחצו . ור"מ מקיימו פתח שפחתה מיתה מחלין בתי . שאם שפחה משעת מיתה ועד שעת שמתה מיתה מחלין בתי לחד קאחי ח"כ נכתוב ואת המת יחצו מאי וגם . שמע מיניה תרתי דשפחה

שנויי נרשאות ומועד באדם משלם . דכ"ל ונכ"ל . משלמין . דכ"ל נכ"ל . גס כסוף ב' פסומים . **מ** דכ"ל יתא מן כעת עד שעת או מן כלום עד כלום ור"ב בעל ד"ס כהנא דרישא דמתני ליתא דכ"ל לא רלס שם כותב דזה לפניה שור שוח מנה שנגח לשור שוח מאתים אין הנבלה יפה כלום א"ר מאיר כ"ו . מנה שנגח שור . נכ"ל . לשור וכן ככלל המבטל לשור . יפה כלום . ככ"ה שוח . וגם (את המת . וכלל ככל כ"י ; כמשכ"ל ליתא ועי' מה שכתבתי בה לקמן בכמה דין מ"ו מ"ג . ואיזה זה נכ"ל וכמסבירי שנגח שור . דכ"ל וכמסבירי . לשור ועי' לעיל . והגבילה יפה . נכ"ל . שורה . שורה נוטל . דכ"ל וכמסבירי . וכלל ככ"ל . זה נוטל . **י** פסור על מעשה שורו וחייב על מעשה עצמו . דכ"ל וכמסבירי . וצעת חו על מעשה שורו ופסור על חלום מסדר הכיפוט שא"כ משמע קת כוונתה . ועי' תוס' .

יהודה סבר דחצי שבה נבלה דמזיק חיי וכשנח מזיק לשלם לניזק דמי חצי נזק . \*מנכה לו חצי שבה שהכביה הנבלה משעת העמדה בדין . פתח דמזיק . ורבי יהודה אי למחלין בתי לחד קאחי ח"כ נכתוב ואת המת יחצו מאי וגם . שמע מיניה תרתי דשפחה

י כ"ן תפארת ישראל י כ"ן

לה ר"ל מה שה"נ וה"ש , אחד שור יותר מחבירו , זה יושם המחוייב ודוקא שהחילו יחד , וצעתהו הא' , השני פסור כשהזיקו , וכל המשנה וכו' אחר חילוק בן פסור , וי"ח [ה"ב ותכ"א] . מיהו צעתה ר"ל דלכ"ע אין חילוק : לו וקיי"ל דתם שחבל

תוספות רע"ג

שמום שהתחילו יחד אין כאן חבלה אלא במותר . מטילא ח"ג דאף מה שא"י לנכות מנופו מנכיו לו דאין כאן חבלה אלא במותר . דתחלה חוקמי נזק נגד נזק והמותר הוא דנקרא חבלה (וגם בשני תמים הדין בן) וא"כ הא' הו"ל להתחיל להעתיק בתחילה דברי ג' בסתמא ואח"כ דברי הרא"ש הנ"ל : [אות לה] כמשנה ר"ע אומר כ"י במותר נזק שלם . ומ"מ דוקא מנופו לא מן עלייה . גמרא : [אות ל"ן] תוי"ש ד"ה נוטל . קמ"ל דהחלט השור כר"ע . והיינו דלא כר' ישמטאל דס"ל יושם השור . ובתוס' ד"ה א"ב וכו' ועוד דר"עק אית ליה בהשולח דיוצא בשן ועין דרעיק גפ שחרור וכו' . תמה לי על דבריהם הקדושים נראה דבאו להקשות בין דר"עק מ"ל דיוצא בשן ועין מוכח דלא וכו' עד העמדה בדין ואמאי אמרי' הכא לר"עק דוכח למפרע . וזה תמה דמאי קושיא דהוה גופא הפסע דהתם כיון דרעיקין צריך גם שחרור משה"ל לא מצי זכי למפרע . אבל הכא דלא מחוסר דבר זכי למפרע וע"ג . ואחרי העינין נלע"ד שלא נחבוננו בזה להקשות עוד קושיא אלא דבאנו לחוק קושייתם הראשונה דרמב"מה שמשע דאי לא כתיב תחת עיני דמשפט ולא תחת עיניו ושניו . דיוצא בעינו ושניו . ומוכח דלא וכו' עד שעת העמדה בדין . דלכאורה והו אינו קושיא כ"כ ד"ל דאחר דנלי קרא התם ולא תחת עיניו ושניו ילפ"י דבקנס וזכה למפרע . משה"ל אמר' הכא דהקדושוניו נזק קדוש לר"עק דילפ"י סתמם . ולוה באו לאלם קושייתם

שורו שהדליק לו. והוא  
עמם פ"ג כ"ג פ"ג הל"ג  
ורוא שהדליק לו. פי'  
הוא כמותו פי' פ"ג ד"ה ר"ב  
הוא ופי' ויבולתי מוטות פי'  
הוא כמותו פי' ה"א ג"ס  
פ"ג הל"ג: ופי' שור שהיה  
רודף פ"ג ל"ה פ"א פי'  
עמם פ"ג הל"ג פ"ג פי'  
שור ששם פ"ג פי' א':  
הוא שנים רודפין פי'. י"ג  
פי' עמם פי' שנים רודפין  
פי' פי' ג':

שנויי נוסחאות

שורו שבייש. כמ"ב  
ביצד שורו. (מפני  
שהוא מתחייב בנפשו).  
כ"ג הל"ג: וזכ"ק  
וכמ"ב פי'. שהוא  
גדון בנפשו; ג"ג.  
וכ"ק פי'. שגדון. וכן  
כ"ג פי' (ועם א"ה ג' ג'  
כהוא כהנל נאצו  
ולאו טעור מפני שהוא  
גדון בנפשו). ועי' כ"ג  
למון ר"ב פ"ג וז"ל:  
יא שהיה רודף.  
כ"ג פי' שרודף. ורודף;  
וכ"ג כ"ק וז"ל כ"ג;  
ג"ג ו' וי' כ"ג וז"ל  
ונוסחתו מוטא. וזה  
אומר לא בני גדלי וכ"ק  
וכמ"ב והלא אומר.  
רודפין אחר אחר.  
כ"ק כעמם זה אחר זה.

תוספות חדשים

ו ח"ב ד"ה שורו  
שנים כ"ג עד סוף ג'  
א"ו ד"ה אמרין בנמא  
מתקין ליה א"ע של  
נהפיו לבייש חייב ודמא  
כתיב עמם נמוקו יוסף:  
(ממסרס"ה ז"ל)

ראשון לציון

פי' חייב ד"ה ופי'  
קיימת כ"ג כהנל כ"ג  
(וכ"ג חייב דמייני כ"ג  
ז"ל כי היכי כ"ג  
וה"פ ד"ה שורו שהדליק  
כ"ג לענין שור און הניוק  
בין שנה לחול דלפי' כמול  
חייב כ"ג ג"ס כ"ג א"ה  
דלפי' כמול כ"ג און ז"ל  
כ"ג. ומיטו אכתי איכא  
למדיק דל"ג דייק כ"ג  
ומי"ט ק"ג א"ה שור  
כמול כ"ג וז"ל: ודע  
ד"ל הו"ל ל"ד פ"ג  
שור שנים פטור כ"ג  
הוא כ"ג לרודף הוא  
דומיא דשורו ושורו דומיא  
דידיה וכן שור שהדליק את  
הגזס אישטריך לפי  
כדלפי' גמרא דלמילתא  
אכתי' לא אישטריך  
דשטית דחייב דלענין שורו  
מה לי שנה מה לי חול  
ואגב הדליק הגזס דמייני  
גדון נפשו קתני חול  
כ"ג א"ו: אבל שור  
שסימא את עין ענדו  
אישטריך א"ע שבעממו  
חייב טעור פטור דהא לא  
אכתי' כ"ג כ"ג ח"ה:

רחמנא שבבחה. גמרא. והא דלא דריש איפסא שטיקא בהפסד  
ולא שבחה כ"ג דכברא הוא דרחמנא חס עליה דמיוק למסקל  
פלגא דשבחה ובי היכי \* דמייביה לאטפולו בה כהדי דמיוק  
ולאטלמו ליה דמי חתי מן החי. ע"כ. ומיכו לא אמר רבי  
יהודה דפליג שבבחה ליטול כ"ה

השביחה הנכלה משעת מיתה עד  
שעת העמדה בדין עד שיעלה השבח  
יוחר ממוקו לא אמרין דפליג שבבחה  
כמאמר כלס יכלס [במועד כתיב  
וכתב בני השלומון חד לתס וחד  
למועד] בעלים משלמין ואין בעלים  
טעלין. גמרא: \* שורו שבייש וכו'.  
פתח במאי דסליק. ועיין מ"ש בריש  
גדרים: פטור. הוא הדין לשאר  
ארבעה דברים לבד מזוק. דלדס  
חייב ושור פטור [כתתן מתמיתין ב'  
פ"ח]. וכל שכן בשבחה דבעי כונה  
טפי אלא דנקט בשבחה לאשמועינן הוא  
דומיא דשורו מה שורו מתמיתין להזיק  
ואין מתמיתין לבייש. אף הוא א"ע  
דלון מתמיתין חייב כ"ג. \* ומה שכתב  
ה"כ דכתיב איש בעמיתו וכו'.

וכן פירש"י. ועיין מ"ש על זה בפ"ח מ"ג:  
שורו כמול באביו ובאמו. דמריה. ל"ג:  
שורו שהדליק את הגזס שבבחה. לענין  
שור אין חלק בין שנה לחול דלפילו כמול חייב. ומיכו חתי נוק דמטונה הוא.  
אלא נקט שור שבבחה לאשמועינן דמיירי כ"ה  
דשור דעביד בשוגג ואפילו הכי פטור מהשלומין. כ"ג: חייב. כתב הר"ב חתי נוק דמטונה הוא.  
וכן כתב רש"י ולא קיטא מכלל  
כמול כ"ה ודלוק הגזס דפירש הר"ב דלרורות הוא וכן כתב רש"י ופי' דכלשון אחר ככתב דמטונה הוא און גראה [לומר]  
דהכא פירש דוקא לאורו לשון. כ"ג לה"כ שפירש לעיל בהדיא דלרורות הוא. ונפקא מינה בין לרורות למטונה לשלם מן העליה  
כמ"ש בריש פ' דלעיל אלא דשאי תחס דמיירי בנטל חררה. ואורחא דחררה שדבקין בה גתלים כמ"ש לעיל בשם הרמב"ם. גם  
רש"י מפרש לעיל בנמרא דבאנח אנתי הוה מחייב. אמקום גחלת נוק שלם דלורחא הוא ליטול חררה עם הגחלת. ע"כ: מפני  
שהוא מחייב בנפשו. ואפילו שוגג כמ"ש לעיל בשם כ"ג. והכי איתא בגמרא. ואפי' פטור כמ"ש הר"ב לנפון פי' מ"ג. ועיין מה  
שכתבתי במ"ב פ"ג דכתובות. ופסק הר"ב במ"ה פ"ג דשבת. וכן במ"ה פ"ג דשבת דמלאכה שאינו לריך לגופה חייב: י"ג ל"ג כי  
אלא כמול לקה. פירש הר"ב בסוף פ"ג דשבוטות לא כי לא כן היה ע"כ. ואפי' דהתם כב"ר. כתב נמוקו יוסף דמצינו ליבנא  
פי' האי דלמא לא כי. והוא טענת שמא. כמטונה ו' פ"ק דכתובות כמ"ש שס. הלכך מצינו למימר דמיוק טוען כ"ג. ומיוק טוען שמא  
ואפי' הן המזליה וכו'. וא"כ שמעין מהא מהניחין חרתי. חדא דלפילו היכא דיש רגלים לדבר דהא תורה חזקה מדחזוהו  
דקא רדיף בתורה. לא אמרין ליהו חזקה. אפילו ניוק כ"ג. ומזק שמא. אלא אמרין המזליה וכו' ואידך דגרמא כמיוקן פטור.  
דהא הכא דמורה נכסע דכסלע לקה מחמת היאך דהוא קא רדיף בתריה. ואשכחא דליהו גרס ליה למלקא כסלע. ואפי' פטור.  
וכ"כ הרמב"ם ז"ל. ע"כ: דזו שנים רודפים וכו' שניהם חייבים. כתב הר"ב בגמרא מפרש כגון ששניהם חמים וכו' וכי אשכח  
לחרויהו קמן וכו' ודוקא כי איכא חסדי דחד מנייהו חזק הוא דלמרינן שניהם חייבים אבל היכא דליכא חסדי כהכי א"ע דמורה  
(\*) והכ"ד סקי דז"ל ולא חייבים, ובאמת דאן חזון כמו שפירש הש"ל ע"כ. גם הלפון כהדי' דמיוק משעת חסדי'.

יבין תפארת ישראל יבין

שיך לומר שהכוון השור להדליק הגזס, אבל חובל א"ה הרי הכוון  
להזיק: (מו' ולכ"ג אף בשוגג פטור. ופגול ושייר עוד הרבה חלוקים  
שבין שור לגזס, דף [דפי' מ"ד ופ"ח מ"ב] וכ"כ לא חשיב לרורות  
וגרמי: פת) ואפילו ניוק טוען כ"ג ומזק שמא, וגם רגלים לדבר  
שזה חזקו. וקמ"ל נמי אפילו מודע שעי' רדיפתו ללקה כסלע, גרמא  
במקוין פטור. מיכו בשוגג ניוק אהיה יודע ששורך חזק, כשעט מוזק  
היסת, ודוקא במועד, אבל בשם פטור מהיסת, דהרי אפילו הודע,  
מודע בקנס פטור [מ']: (מט' ב' שורים של ב' אנשים: ג') אפילו  
יש עדים שא' מקן היוק:

תוספות ריעק  
אני יודע שהחזיקה מה ת"ל והחזיקה לומר לך ביון שנתכוון להזיק אפי'  
שלא נתכוון לבייש. וקשה לי למאי צריך קרא לזה הא מבואר בסוגיא  
דפ"ב ע"א דרדשי' אנשים דכתב נבי בוסת לטעם שוורים ואם אימא דבעי  
דוקא נתכוון לבייש למאי צריך לטעם שוורים הא בשוורים ל"ש נתכוון  
לבייש. וצ"ע. ואף שישל שכתב י"א"ה' שהחזיקה שצריך נתכוון להזיק.  
ג"ל

ור"י ס"ל דגם שבחה שאחר מיתה, יחלון, וקיי"ל כר"י [מ"ג]:  
(ט) ה"ה שאר ג' דברים, רק נקט בושח, אף דפשוט טפי  
דפטור, דבושח בעי כוונה טפי, אפי' קמ"ל בושח, דהוא חומיא  
דשורו שמתכוון להזיק ולא לבייש, אף הוא במתכוון רק להזיק ולא  
לבייש, אפי' חייב בבושח, אבל במוק גס שצור חייב: (מא' כ"ל דקמ"ל  
אפילו שסבור, שחייב בזקוק [ש"ה]: (מב' לשחררו: מג') של בעל השור:  
(מז') בזקוק: (מח') וחייב מיתה, וקוס ל"י בדרכה מיתה: (מו') בחתי  
זקן, דמשוכה הוא, והיינו דקמ"ל ולא לבד מובל אריח דרוא' הוא,  
אלא גם מדליק, דהוא לרורות, והוא הלממ"ם נמי חייב, ואף שאין

גבילה ובתם כה"ג משלם לו מ"ה. וביאר ביש"ש משום דתמיד תתם  
משלם הפלגא מסוער דיינינן רק דחצי השבת שנופל המיוק מוטמיהם על דפי  
הגבילה וכאלו הגבילה היה שיה מאה ועשר והחומר נקרא היוק כאילו  
היוק צ' ומשלם דתם מ"ה: י [אות [מ' חייב ד"ה פטור. אף ע"כ  
שאינו מתכוין חייב. כמטונה ס"כ ילפינן דמסמטע שואמר ושלהח ירה











עבד או אמה נרתן כ"ל מ"ט  
ע"פ פ"א ה"א ס"ב מ"ט כ"ט  
ו שור כ"ל מ"ד מ"ט י"ט  
כ"ט מ"ט כ"ט מ"ט כ"ט  
כ"ט מ"ט כ"ט מ"ט כ"ט  
האשה כ"ל מ"ד מ"ט כ"ט  
ע"פ פ"א ס"ב מ"ט כ"ט

שנויי נוסחאות  
וזה וזה : ד"ל ובי"ק  
זה וזה : וכן בבבא  
ד"ל : או בבבא  
סדעים : ד"ל ובי"ק  
וכ"ל מ"ט : שהוא  
יפה פנה : כ"ט ובי"ק  
..סאה מנה וכו' ד"ל  
(וסס שהיא..) ; כ"ט  
סאה וחובים וכ"ל :  
סאה זהב וזניטה א"ט  
לשון מנה (ד"ט)  
ובין שאינו יפה : ד"ל  
שאינה : ועי' נדבול  
הקודם ; כ"ט ובי"ק  
דינר (אחד) : ד"ל ובי"ק  
וכ"ל ובי"ק : דינר  
זהב : כ"ט יפה  
ן בבורח : כ"ט בבבלי  
ונת"ל על האדם ד"ל :  
על אדם ; כ"ט : האדם  
ותה פטור וכו'  
ותה נס כ"ט  
נתבון : ד"ל מחבין  
כ"ט ונתבון וכו' י"ל  
כ"ט (בן) ישראל  
ד"ל ובי"ק : את  
ישראל ; כ"ט את  
ישראל ; כ"ט יפה  
בן קיימא : כ"ט ובי"ק  
את בן קיימא ; כ"ט  
בן של קיימא  
ן שור היתומים ; וכו'  
כ"ט ; כ"ט וכו' :  
האפוטרופוס : ד"ל  
וכ"ט האפוטרופין  
הקדש : כ"ט ו'  
הקדש וכן כ"ט  
הגר : ד"ל ובי"ק  
וין כ"ט :

וזה זה חייבים מיתה . דכס נמי כתיבי בקול יסקל . רש"י :  
וכן צנן וכן צנת . פירש הר"ב חינוק ותנוקה . ומסקינן [בגמרא]  
דמ"ד דכתיב (שמות כג) או צנן יגח או צנן יגח [יגח יגח צנן יזמין]  
נגיחה צנת נגיחה צמועד . נגיחה למיתה . נגיחה לניזון . לחייב על  
הקטנים כגדולים . וכתיב ל"י לאיטרין  
דאע"ג דליהנהו צמלות מחייבי עליהו  
בין צמיתה . בין צופר . וזקא  
צקטנים בני קיימא . ולאפוקי צן ח'  
דלאו בר קיימא הוא . וק פחות  
משלטים יום ואפילו בן השעה דמסיקא  
הוא . ומסיקא לא מפסיקן ממונא .  
וכה"ל חנן צמתיחין דלקמן דאפילו  
מחבין לנפלים והרג את בן קיימא  
פטור מן המיתה . והסס הוא דמחייב  
צופר דגבי צופר לא בעינן כוונה .  
אבל אנפי גופיה לא מחייב צופר .  
וכל היכא דאנפי לא מחייב . אהספ  
נפל נמי לא מחייב . דלוקי ממונא  
לאפוקי מיטה דמסיקא לא מפסיקן .  
האבל צנא לצאת ידי שמים כיון דק"ל כופר כפרה הוא . מספיקא  
דשייך צמלות חייביה רחמנא לתורא  
הוא אינו צדון יום או יומים . אבל בעבד עכו"ם  
כדקתי בהדיא לעכו"ם והרג בן ישראל  
זהו חס הוא למחיה . דהו חס הוא משלם חיי נוק  
מועד משלם נוק  
כגון שהיה מועד להחזיק בכתלים ולהפילם  
על בני חרם . וערק לאגמא וכו' כולליו ונתחזק צותל להנחלו כלומר עכשיו  
ההוא וכו' פטור . כתב הר"ב ולא היה מועד . כגון שהיה מועד להחזיק בכתלים ולהפילם  
ההוא וכו' פטור . כתב הר"ב ולא היה מועד . כגון שהיה מועד להחזיק בכתלים ולהפילם  
ההוא וכו' פטור . כתב הר"ב ולא היה מועד . כגון שהיה מועד להחזיק בכתלים ולהפילם  
ההוא וכו' פטור . כתב הר"ב ולא היה מועד . כגון שהיה מועד להחזיק בכתלים ולהפילם

הכופר יז) . וזה וזה חייבים מיתה (יח) . וכן  
בבן וכן בבבת (ט) . נגח עבד או אמה (ז) .  
נרתן שלשים סלעים . בין שהוא יפה מנה  
ובין שאינו יפה אלא דינר אחד (א) : ך שור  
שהיה מתחזק בכותל (ל) ונפל על האדם (ל) .  
נתבין להרוג את הבהמה והרג את  
האדם . לעובר כוכבים והרג בן ישראל .  
לנפלים והרג בן קיימא פטור (ד) : ך שור  
האשה . שור היתומים (ח) . שור  
האפוטרופוס (י) . שור המדבר (י) . שור  
ההקדש . שור הגר שמת ואין לו יורשים

לאגמא לאחר שהעידו בו : וכן בבן וכן בבבת . חינוק וחינוקה  
חיוב עליהן סקילה וכופר כגדולים : ך שור שהיה מתחזק  
בכותל וכו' . פטור מן המיתה . ואם היה מועד . כגון שהיה  
מועד להחזיק בכתלים ולהפילם על בני חרם . ונתחזק צותל  
להנחלו והפילו על האדם ומת . השך  
פטור מן המיתה . והבעלים משלמים  
את הכופר . השור פטור מן המיתה .  
דכתיב (שמות כ"א) השור יסקל וגם  
בעליו יומת מיתה הבעלים כך  
מיתה השור . מה בעלים אין חייבין  
אם הרגו את הגפס עד שיהרגו  
צכוונה . כך השור אינו חייב עד  
שיהרוג צכוונה . והבעלים משלמים  
את הכופר . דכתיב אס טפר . כהיה  
יכול לכתוב טפר יוסת עליו . מלי אס  
כופר . לרבות האורג שלא צכוונה  
למזכ טפר : ך ושור היתומים . שאין  
לסס האפוטרופו : ושור האפוטרופוס .  
השור של יתומים הוא אלא בעל

נמי מחייב . פ"ב : נגח עבד או אמה . קטלא עליוה . דהא מריה דתורא הוא מחייב נמי עליוה קטלא . דכיון דלאו  
וה"ה שפחה לא מחייב תורא קטלא עליהו . דאפילו נתקין להס והרג את ישראל פטור . כדקתי בהדיא לעכו"ם והרג בן ישראל  
פטור . ולפענן חובא דבעלים היה ליה כמאן דקטליה לתורא או למחיה . דהו חס הוא משלם חיי נוק  
מועד משלם נוק  
כגון שהיה מועד להחזיק בכתלים ולהפילם על בני חרם . וערק לאגמא וכו' כולליו ונתחזק צותל להנחלו כלומר עכשיו  
ההוא וכו' פטור . כתב הר"ב ולא היה מועד . כגון שהיה מועד להחזיק בכתלים ולהפילם  
ההוא וכו' פטור . כתב הר"ב ולא היה מועד . כגון שהיה מועד להחזיק בכתלים ולהפילם  
ההוא וכו' פטור . כתב הר"ב ולא היה מועד . כגון שהיה מועד להחזיק בכתלים ולהפילם  
ההוא וכו' פטור . כתב הר"ב ולא היה מועד . כגון שהיה מועד להחזיק בכתלים ולהפילם

הרי האבל צנא לצאת ידי שמים כיון דק"ל כופר כפרה הוא . מספיקא  
דשייך צמלות חייביה רחמנא לתורא הוא אינו צדון יום או יומים . אבל בעבד עכו"ם  
כדקתי בהדיא לעכו"ם והרג בן ישראל זהו חס הוא למחיה . דהו חס הוא משלם חיי נוק  
מועד משלם נוק כגון שהיה מועד להחזיק בכתלים ולהפילם על בני חרם . וערק לאגמא וכו'  
כולליו ונתחזק צותל להנחלו כלומר עכשיו ההוא וכו' פטור . כתב הר"ב ולא היה מועד . כגון שהיה מועד להחזיק בכתלים ולהפילם  
ההוא וכו' פטור . כתב הר"ב ולא היה מועד . כגון שהיה מועד להחזיק בכתלים ולהפילם  
ההוא וכו' פטור . כתב הר"ב ולא היה מועד . כגון שהיה מועד להחזיק בכתלים ולהפילם  
ההוא וכו' פטור . כתב הר"ב ולא היה מועד . כגון שהיה מועד להחזיק בכתלים ולהפילם

השור של יתומים הוא אלא בעל נמי מחייב . פ"ב : נגח עבד או אמה . קטלא עליוה . דהא מריה דתורא הוא מחייב נמי עליוה קטלא . דכיון דלאו  
וה"ה שפחה לא מחייב תורא קטלא עליהו . דאפילו נתקין להס והרג את ישראל פטור . כדקתי בהדיא לעכו"ם והרג בן ישראל  
פטור . ולפענן חובא דבעלים היה ליה כמאן דקטליה לתורא או למחיה . דהו חס הוא משלם חיי נוק  
מועד משלם נוק כגון שהיה מועד להחזיק בכתלים ולהפילם על בני חרם . וערק לאגמא וכו' כולליו ונתחזק צותל להנחלו כלומר עכשיו  
ההוא וכו' פטור . כתב הר"ב ולא היה מועד . כגון שהיה מועד להחזיק בכתלים ולהפילם  
ההוא וכו' פטור . כתב הר"ב ולא היה מועד . כגון שהיה מועד להחזיק בכתלים ולהפילם  
ההוא וכו' פטור . כתב הר"ב ולא היה מועד . כגון שהיה מועד להחזיק בכתלים ולהפילם  
ההוא וכו' פטור . כתב הר"ב ולא היה מועד . כגון שהיה מועד להחזיק בכתלים ולהפילם

תוספות חדשים

ו בתו"ט ד"ה שור שסיס  
מחזק כו' וזכא פעלו  
לגירסא כו' ערוב דכ"ט  
יש כאן וקשה לנרמק וכבר  
חמה ע"ז הכ"ל וספר  
שומרי תורה ע"ג :

ראשון לציון

שם ד"ה וכן כן וכן  
כתיב כו' וכתב י"ד דאפילו  
דאע"ג ט' עיני יס"ל :

תוספות רע"ק

גובים . וא"כ השעם ראיין  
גובים טושים חשש עררי  
והו ל"ש האב בהויק  
לאחר מיתא אביהם .  
(וכ"כ חו"ס בסוגיא ד"ה  
ור"י) . ורש"י נקט דפירכת  
הש"ס לשמנא דר"ם  
דחשש דיתמי לאו בני  
טיעמד מצוה גיטו .  
וחו"ס כ"י דהא דאמר  
אין נוקקין לנכסי  
יתומים קטנים ומגול נסי  
הדין דאין נוקקין לקבל  
ערות בפני ית"ק דהוי  
שלא בפני בע"ד . אבל  
הר"ע :

בועז

מהאומות העבדין ה' אחד ומעבדין תורתי . ומאמינים בה שהיא אלהית  
וקרין אותה ה"יגוע שריפס . ומשמרין כפי המחוייב עליהן מדין תורתנו  
דהייט ה' מנה . וגם איך מלחין לנקם לנו אפילו שעה קטנה אפילו מגדול  
שנגדלים שנה . ופשה כהה שפנו לא יכוסו . ולא זו בלבד אלא שפשיין  
ג"כ ג"ח רבות עם עניי' שלנו . דפשה וכמה מתפרנסים רק מנדבת ידם  
וא"כ איך עכל להיות כפויי עובדי ח"ו . ולא נאמר כיוסף . שאמר ואלך אעשה  
הרעה הגדולה ומתחתי לאלהים :

תפארת ישראל

משהלם לירשיו (כו) דרך צמועד כתיב : (כח) סוקלין השור : (כט) כסנח  
חינוק או חינוקה בני קיימא , אף שאינן בני מלות (ל) עבדים כנענים  
שעבדו , וחייבים בכל עשה שאין הזמן גרמא , וכל לא תעשה שבחורה :  
(לא) בין שהוא חס או מועד , והשור חייב מיתה . אבל בלא עבדו ,  
חס משלם ח"ו ומועד כ"ט , וכפור מיתה , כאילו נגח בהמה ;  
(לב) להנחלו : (לג) ומת האדם : (לד) מיתה , ואפילו היה מועד ,  
שהרג ג"ס צכה"ג שלא במחבון , מיתה צהיה מועד צכה"ג , חייב  
בספר אף שהרג שלא צכוונה [ועי' בש"ס כאן דמ"ח כ"י] וכמה"ס לובלין ,  
א"ל דמיידי דג"ס ראשונים הרג צכוונה כממ"ס . דא"כ למה קאמר בש"ס דפטור דמתני' היינו מיתה , לתחייב השתא קטלא על ג"ס ראשונים , דהרי  
שה"ע לא מוסיף לה שג"ס נמי כשגרה או כשאר חוקימתא דלעיל דמ"א א' , ודוק : (לה) שאין להם האפוטרופוס : (לו) שור של יתומים , שעל  
האפוטרופוס שלהן לשמרו : (לז) ר"ל של הפקר :

י"ב

משהלם לירשיו (כו) דרך צמועד כתיב : (כח) סוקלין השור : (כט) כסנח  
חינוק או חינוקה בני קיימא , אף שאינן בני מלות (ל) עבדים כנענים  
שעבדו , וחייבים בכל עשה שאין הזמן גרמא , וכל לא תעשה שבחורה :  
(לא) בין שהוא חס או מועד , והשור חייב מיתה . אבל בלא עבדו ,  
חס משלם ח"ו ומועד כ"ט , וכפור מיתה , כאילו נגח בהמה ;  
(לב) להנחלו : (לג) ומת האדם : (לד) מיתה , ואפילו היה מועד ,  
שהרג ג"ס צכה"ג שלא במחבון , מיתה צהיה מועד צכה"ג , חייב  
בספר אף שהרג שלא צכוונה [ועי' בש"ס כאן דמ"ח כ"י] וכמה"ס לובלין ,  
א"ל דמיידי דג"ס ראשונים הרג צכוונה כממ"ס . דא"כ למה קאמר בש"ס דפטור דמתני' היינו מיתה , לתחייב השתא קטלא על ג"ס ראשונים , דהרי  
שה"ע לא מוסיף לה שג"ס נמי כשגרה או כשאר חוקימתא דלעיל דמ"א א' , ודוק : (לה) שאין להם האפוטרופוס : (לו) שור של יתומים , שעל  
האפוטרופוס שלהן לשמרו : (לז) ר"ל של הפקר :



















הכל לפי הדליקה מ"י טס  
 כ"ז כמ"ז טס כמ"ז טס  
 פ"י ז' ה' המדליק את  
 ה' ד"ש ט"ו טס יתלמי  
 ז"ל פ"ז ה"ז טס פ"ז טס  
 ה"ז וט"ו טס ט"ו טס ה"ז  
 כ"ז טס ט"ו טס ט"ו טס  
 ז"ל ה"ז ג"ז כמות כ"ז  
 ז"ל ט"ו ט"ז ט"ו ט"ו יתלמי  
 ז"ל ט"ז ט"ז ט"ו ט"ו ט"ו  
 ומד"ה כמ"ז ט"ו ט"ו ט"ו  
 ו' ו' ט"ו ט"ו ט"ו ט"ו ט"ו

שיעור אבל בשל חצירו כיון שלא ברשות הדליק לא נתנו שיעור  
 ע"כ. וגם הרמב"ם בפ"ד מהלכות נזקי ממון העמיק עברה  
 גדר וכו' במדליק בחור רשותו. ופסק וכתב המדליק בחור  
 שלה חצירו ועברה הדליקה חייב לשלם נזק שלם. וכן העמיק  
 הטור סימן ס"ח עברה גדר וכו'  
 במדליק בשלו. וכתב המדליק בשל  
 חצירו אין לו שיעור לפטור. אלא  
 אפילו עברה כמה מילין חייב ע"כ.

הדליקה רבי אלעזר בן עזריה אומר רואין  
 אותו כאילו הוא באמצע בית בור"ה. רבי  
 אלעזר אומר יששה עשר אמות (ה) בדרך  
 רשות הרבים (ה). רבי עקיבא אומר המשיים  
 אמה. רבי שמעון אומר (שמות כ"ב) שלם  
 ישלם המבעיר את הבערה הכל לפי  
 הדליקה (ה): ה' המדליק את הגדיש (ה)  
 והיו בו כלים ודלקו רבי יהודה אומר ישלם  
 מה שבתוכו. והכמים אומרים אינו משלם  
 אלא גדיש של המין. או של שעורים (ה).  
 היה גדי כפות לו (ה) ועבר (ה) סמוך לו (ה)  
 ונשרף עמו חייב (ה). עבר כפות לו (ה)  
 וגדי סמוך לו (ה) ונשרף עמו פטור (ה).  
 ומודים חכמים לרבי יהודה במדליק את  
 הבירה (ה) שהוא משלם כל מה שבתוכו.  
 שכן דרך בני אדם להניח בבתים (ה):

המדבר: ר"ש אומר הכל לפי הדליקה. לפי גובה הדליקה  
 וגודל שיעורה ששטהש גדולה קופלת למרחוק. והלכה כר"ש:  
 ה' המדליק את הגדיש. שהדליק בחור שלו והלכה והלכה  
 בחור של חצרו: רבי יהודה אומר ישלם כל מה שבתוכו.  
 דר' יהודה מחייב על נזקי טמון באש  
 דליק ליה דרשא דלזו הקמה מה קמה  
 גלויה אף כל גלוי: והב"א אינו  
 משלם אלא גדיש וכו'. דליק לזו  
 דרשא דלזו הקמה ופטרי על נזקי  
 טמון באש אלא שמשערין מקום הכלים  
 כאילו הוא גדיש ומשלם גדיש כשעור  
 גופן של כלים. ומדקאמרי ספא  
 ומודים חכמים לר' יהודה במדליק  
 את חצירו שהוא משלם כל מה  
 שבתוכו. מוכח בגמרא שחלקו רבי  
 יהודה וחכמים גם במדליק בחור של  
 חצרו שרבי יהודה סבר כשהדליק בשל  
 חצרו משלם כל מה שבתוכו ואפילו  
 ארנקי. ורבנן סברי כלים שררין  
 להטמין בגדיש כגון מוריגין וכלי צקר  
 הוא המשלם. כלים שאין דרכן להטמין  
 בגדיש לא משלם. והלכה כחכמים:  
 היה גדי כפות לו חייב. דבעלי  
 חיים נמי אחרבו מאז הקמה. ומכוס  
 דקס ליה בדרבה מיניה ליכא למפטריה. דליקו חייב מיניה  
 על העבר. והאילו ואינו כפות היה לו לברוח ופטור עליו  
 ממיחה ומן התשלומין. אבל [אם] היה עבר כפות לו פטור  
 אפילו על הגדי ועל הגדיש. דחייב מיניה על העבר. וקס ליה  
 בדרבה מיניה. ובגדי לא שני לו בין כפות לאינו כפות. ואידי  
 דנקט בעבד נקט בגדי: במדליק את הבירה. דמדליק בחור  
 של

מדליק בחור שלו אבל במדליק בחור של חצירו מחייב בדבר  
 שדרכו להטמין דלא אשכחן דפטור ביה קרא עמון ובדבר שאין דרכו  
 שיעור חרס ארנקי בגדיש ע"כ. ומ"ש הר"ב כגון מוריגין. פירש"י  
 חטין או של שעורים. לשון רש"י הם חטין חטין. הם שעורים שעורים. ומכיים ל"י  
 דלא שייך לחומר בהו טמון שהרי יודע  
 שיש שם חטין או שעורים: היה גדי כפות לו וכו' חייב. לשון הרמב"ם  
 פי"ד מהלכות נזקי ממון שכן דרך בני אדם לשלם  
 בגדיש. וכתב המגיד כמוה עלה לו חירון לקושיא אחת שהיה קשה לו  
 בסדר המשנה למה נשנית זאת הבבא דגדי כפות בין  
 מחלוקת חכמים והודאחן. אבל מפני שהכמים עושים במוריגין וכלי צקר  
 וכל שדרכו להיות בגדיש. השמיענו התנא שאף הגדי  
 דרכו להיות בגדיש וחייב עליו וז"ל הרמב"ם שכן דרך בני אדם  
 לשלם בגדיש. והכתב שכן מלא [כיוצא בזה] אח"כ בתוספות בשם  
 ר"ת ז"ל בפרק כ"ד הרגל [דף כ"ב]: פטור. כתב הר"ב דחייב מיניה על העבר  
 דכתיב [שמות כ"ה] נקם ינקם. לשון רש"י.  
 ומ"ש הר"ב וקס ליה בדרבה מיניה עיין בפירוט משנה ב' פרק דלקמן:  
 הבירה. מגדל גדול. רש"י. ובפרק כ"ד ד' כ"ב כתב

ב"ש

שנויי גוסחאית  
 אורו כאלו הוא  
 דג"ו וכו"ל ונמשכ"ר  
 אותה. היא וכו"ל הוא  
 רבי אליעזר. כפי  
 ר' אלעזר. ששה עשר  
 אמות. כמ"ק ונמשכ"ר  
 שש עשרה אמה  
 וכו"ל דג"ו [בס שלש  
 נשפות וכו'] (ש. ש.)  
 כד"ך (רשות הרבים.  
 דג"ו ונמשכ"ר וכו"ל  
 יתא; כמ"ק דרך הרבים,  
 כמ"ל כגדר רה"ד.  
 ר"ש אומר. גדי ריוח  
 ויניח וז"ל וד"ק ר"ש  
 אפר; נמשכ"ר ור"ש  
 אומר; כמ"ל אפר  
 ר"ש. לפי הדליקה. כמ"ל  
 ונמשכ"ר לפי המדליק.  
 ה' (ודלקו). דג"ו ונדלקו;  
 כמ"ק וכו"ל ונמשכ"ר  
 יתא. ישלם. כמ"ל  
 משלם. מה שבתוכו.  
 דג"ו וכו"ל ונמשכ"ר  
 כל מה... כמ"ל כל מה  
 שהיה... כמ"ל מה  
 שהיה ב"ת וכו'.  
 גדיש של חטין או של  
 דג"ו וכו"ל וכו"ל  
 ונמשכ"ר. אורגיש של  
 כמ"ל הוא גדיש של חטין.  
 ועבר סמוך (ה). דג"ו  
 יתא. וכו"ל.  
 מודים. שר"א משלם.  
 כמ"ל ששלם. כ"ף מה  
 שבתוכו. כ"ף וכו"ל  
 שבתוכו וכו"ל נמשכ"ר  
 ויניח וכו"ל כמ"ל כל מה  
 שהיה בתוכו וכו"ל כמ"ל  
 ונמשכ"ר (ש. ש.) שהיה...  
 וכו"ל ה'.) שכן דרך  
 כמ"ל ונמשכ"ר שדרך.  
 להניח בבתים. כמ"ל  
 להניח כלים בבתים  
 תוספות חדשים

גם נראה כן מהא' דכתבתי ברש"א  
 דרך הרבים דאמרינן בגמרא דר"א  
 דיפא הוא וכן כתבו התוספות דהוא  
 סתם וזכ"ל מחלוקת ע"כ. ושמינין  
 דכמד מחתא נינהו רישא וכו"ל וכו"ל  
 לומר דממתיחן הכי קאמרה המדליק  
 הוא כהוך שלו. והע"ג דעד השתא  
 נמי בחור שלו חייבין מ"מ האילו  
 וטעם הפטור דהכא משום דבחור שלו  
 הוא. נקט מלתא בטעמא. קך כ"ל:  
 כאילו הוא באמצע בית כור. אם  
 לא לו חצי בית כור לכל רוח פטור.  
 רש"י. וכיעור בית כור. מפורש רש"י  
 דכ"ב: רבי אליעזר אומר ט"ו אמה.  
 לא באמצע ט"ו קאמר דהא מוקמינן  
 לרישא דהן דרך הרבים כותיה והתם  
 ומדר"א כמעט נמי לרבי עקיבא דכתייה: רבי שמעון אומר וכו'.  
 כתב הר"ב והלכה כר"ש. גמרא. וע"י מ"ש במשנה ז' פ"ב דכ"ב:  
 ה' והב"א אינו משלם אלא גדיש של חטין וכו'. כתב הר"ב  
 ומדקאמרי ספא וכו' מוכח בגמרא שחלקו רבי יהודה ורבנן  
 גם במדליק בחור של חצירו דר"י סבר וכו'. וכתבו התוספות  
 טעמיהו יש לפרש דר"י לא פטר בטמון כלל. ורבנן במדליק  
 בחור שלו פטרי כומשמע קרא כי תלא אש ומשמע דחיירי  
 שדרכו להטמין דלא אשכחן דפטור ביה קרא עמון ובדבר שאין דרכו  
 שיעור חרס ארנקי בגדיש ע"כ. ומ"ש הר"ב כגון מוריגין. פירש"י  
 חטין או של שעורים. לשון רש"י הם חטין חטין. הם שעורים שעורים. ומכיים ל"י  
 דלא שייך לחומר בהו טמון שהרי יודע  
 שיש שם חטין או שעורים: היה גדי כפות לו וכו' חייב. לשון הרמב"ם  
 פי"ד מהלכות נזקי ממון שכן דרך בני אדם לשלם  
 בגדיש. וכתב המגיד כמוה עלה לו חירון לקושיא אחת שהיה קשה לו  
 בסדר המשנה למה נשנית זאת הבבא דגדי כפות בין  
 מחלוקת חכמים והודאחן. אבל מפני שהכמים עושים במוריגין וכלי צקר  
 וכל שדרכו להיות בגדיש. השמיענו התנא שאף הגדי  
 דרכו להיות בגדיש וחייב עליו וז"ל הרמב"ם שכן דרך בני אדם  
 לשלם בגדיש. והכתב שכן מלא [כיוצא בזה] אח"כ בתוספות בשם  
 ר"ת ז"ל בפרק כ"ד הרגל [דף כ"ב]: פטור. כתב הר"ב דחייב מיניה על העבר  
 דכתיב [שמות כ"ה] נקם ינקם. לשון רש"י.  
 ומ"ש הר"ב וקס ליה בדרבה מיניה עיין בפירוט משנה ב' פרק דלקמן:  
 הבירה. מגדל גדול. רש"י. ובפרק כ"ד ד' כ"ב כתב

י ב י תפארת ישראל

לברוח, והו"ל כשרפו בידים, ואי"ל דפטור מהטמון הגדי משום  
 קל"ב"ם מהעבר, ליתא, דהרי פטור ממיחה עבור העבר, מדיהיה  
 יכול לברוח [ואם דנקט דף הכא בני עמון באש, קמ"ל אף דלרבנן פטור עמון  
 באש דנעיין דומיא דקמא, סד"א כיון דאין דרך גדי לסיח כפות כגון, כל  
 מידי דלא אורחא לאו דומיא דקמא הוא, קמ"ל דאפי"ה מחייבי רבנן מדע"כ  
 רגיל לסיח שם שלא כפות [תוס' ב"ק כ"ב ב':] (מד) אפילו היה הגדי נמי  
 כפות, או שהיה הגדי סמוך וכו' (מה) אפילו היה העבר נמי סמוך  
 לו (מו) מהטלומין, דבעבד כפות חייב מיניה, ופטור מה"ש מהטלומי  
 גדי משום קל"ב"ם, ובגדי סמוך פטור מדיהיה יכול לברוח, אף שאין  
 בו דעת: (טו) פלטין [ולכתי נקט פלטין, מדדרך להיות שם ארנקי, לומר  
 דכך ארנקי עווד רבנן לר"י דחייב:] (טז) דלרבנן ברתו כפי, שהדליק  
 בשל

שלו. דרשה להודיענו טעם הדבר. דהכא דאין הפסק, טעם הפטור  
 הוא מדהדליק בשלו (לד) הוא רע"ד על רע"ד אמה בקירוב. ויהיה  
 לפי לכל דר קל"ו אמה: (לה) לכל דר: (לו) קמ"ל דמהני' דלעיל דאמר  
 ט"ו אמה, ר"א הוא: (לז) דכשהלכה גדול עוברת אפילו אף אמה,  
 והכי קו"ל [סס]: (לח) שהדליק בשל ועברה לשל חצירו: (לט) דעמון  
 פטור באש, דכתיב או הקמה, וזקא כקמה שהוא בגלוי, ואפילו  
 מוריגין וכלי הצקר שדרך להטמין בקמה פטור, ומשלם רק כאילו היה  
 מקומן אותו דבר שהיו טמונים בו. ולר"י חייב בטמון באש, אפילו  
 בארנקי שאין דרך להטמין בגדיש: (מ) בגדיש, שא"ו יכול לברוח:  
 (מא) וגם עבד וכו' וה"ה שאר חרס וכתב דברים רק נקט כהנהו,  
 מדמלויין בגורן: (מב) שיכול לברוח: (מג) בתשלומי הגדי שלא יכול

ב"ש

הוא מדהדליק בשלו: (לד) הוא רע"ד על רע"ד אמה בקירוב. ויהיה  
 לפי לכל דר קל"ו אמה: (לה) לכל דר: (לו) קמ"ל דמהני' דלעיל דאמר  
 ט"ו אמה, ר"א הוא: (לז) דכשהלכה גדול עוברת אפילו אף אמה,  
 והכי קו"ל [סס]: (לח) שהדליק בשל ועברה לשל חצירו: (לט) דעמון  
 פטור באש, דכתיב או הקמה, וזקא כקמה שהוא בגלוי, ואפילו  
 מוריגין וכלי הצקר שדרך להטמין בקמה פטור, ומשלם רק כאילו היה  
 מקומן אותו דבר שהיו טמונים בו. ולר"י חייב בטמון באש, אפילו  
 בארנקי שאין דרך להטמין בגדיש: (מ) בגדיש, שא"ו יכול לברוח:  
 (מא) וגם עבד וכו' וה"ה שאר חרס וכתב דברים רק נקט כהנהו,  
 מדמלויין בגורן: (מב) שיכול לברוח: (מג) בתשלומי הגדי שלא יכול

ב"ש

של חצירו הוא והוא כמאכד בידים. ואפ"ה טעמא משום דרך בני אדם להניח כלים צבתים. אבל בגדים לאין דרך בני אדם להניח אלא כגון מוריגין וכלי בקר. הע"ג דהדליק לתוך של חצירו אינו משלם אליבא דהכמים אלא דברים שדרך להטמין בגדים: ן גין. נתון של אש: רבי יהודה אומר בנר הנוכה פטור. ן גימט) שיצא מתחת הפטיש והזיק דייבט. כיון דבמלוה קא עסיק. ואין הלכה כרבי יהודה:

בגרו של חנוני והדליק את הבירה. בעל הגמל חייב ט). הניח חנוני גרו מבחוץ החנוני חייב. רבי יהודה אומר בנר הנוכה פטור ט):

חלי נוק: רבי יהודה אומר בנר הנוכה פטור. ולא דמי לברשות דמתניתין ב' וג' דפ"ג. חוכה שהיה לו ליטב ולשמור. רמז"ס פ"ד מהלכות נוקי ממון:

בית גדול. ומיהו מקרא הוא בדברי הימים [א' כ"ט]: ן גין ט"ל מתחת הפטיש והזיק חייב. כמו שזרק אבן או חץ. רמז"ס פ"ו מהלכות חובל: בעל הגמל חייב. מפני שהרבה במשאו. רמז"ס פ"ד מהלכות נוקי ממון. וכחז הטור סימן ת"ח דחיוביה דומיא דלכז שנטל חררה והדליק הגדים דחן במשנה ג' פ"ב ללא מליני נוק בלם אלא על מקום החררה ובלאח אטווי. וה"ל במסכתא כל הבירה. כלומר שהדליק כל הבירה צבת אחת. וא"ל לאו הכי חייב על מקום שהדליק נוק בלם ועל השאר גמרא טס. ות"ק מחייב חף בנר

שנויי נוסחאות

ן גין שיצא מתחת הפטיש והזיק. כתי"ל. שהוא יוצא. ויצא והזיק. וכלי כתי"ל (וכס שהוא יוצא) וכלי כתי"ל (וכס חיוצא) וכלי. ויצא והזיק גס בכתי"ל: ן כתי"ל. יצא והזיק. חייב. כתי"ל חייב לשלם. (שרה) ששון. כתי"ל ליה: דג"ץ וכתי"ל וכתי"ל וכמסמך שהוא. ועבר ברה"ה. וכ"ל גס דג"ץ (וגדל לא דק); כתי"ל שובר. ן כתי"ל וכמסמך. ועובר. וכבנס כו' ודלקו. כתי"ל וכבנסה. ודלקה וכלי במסמך ד' שולמו ופירו וכ"ל דג"ץ וכתי"ל וכמסמך (וכס בכנסה). בע"ה הגמל. דג"ץ. הנה חנוני גרו. דג"ץ. חנוני. וכלי כתי"ל (וכס את גרו). וע"ה הן עסי.

יבין תפארת ישראל יבין

בשל חצירו, ורגיל להניח טס הטמון, אז חייב על הטמון באש, ולהכי גס צנון שהדליקו, אש היא של חצירו משלם מה שרגיל להטמון טס, ככלי בקר ומוריגים. ולר"י בין במדליק בשלו או בשל חצירו, חייב על אפילו על האינו רגיל להטמון טס, כארנקי, וקיי"ל כהכמים [טס]: (מש) נתון אש. ולעמוד ר"ל פחור קטן ממתכות: ג) דה"ל כזרק חץ, ואדם מועד לעולם: גא) מדבריהם במשאה. וי"ל דדוקא שהדליק כל הבירה צבת אחת, דל"כ משלם

רק על מקום שהדליק נוק טס, ועל השאר ח"כ, וכלעיל [פ"ב מ"ג, ועתי"מ תי"ח י"ב]: (ב) דברשות קטניו, דמלוה להניחו ברה"ה, ולמטה מ"י טפחים, ולא היה יכול להצביחו למעלה מגמל וזככו, ועודף ספי מרשיה קטניו לעיל [פ"ג מ"ב וג'], דהתם אפ"ה חייב. דשתי אהא וליכא מלוה. ולרבנן כהא אפ"ה חייב, דהיה לו לשמור הנר. והדליק מלעיל [פ"ג מ"ו]. דהתם צמוראטו א"ל שימור א"ע:

חוספות רע"ק

דכלו חציו אחר שריפת העבר. ואף שריפת העבר משום חציו. ושריפת הנרי משום ממונו מ"מ אמרי' ביה קלב"ס כיון דהכל ע"י טעשה אחי' בא'תוס' טס: חנוני חייב. כתי"ל חנוני. בנר חנוכה. כתי"ל. של חנוכה. וע"ה הן עסי.

במתני' דהבא לאשמועי' דלא ניפא רגדי כפות לאו אורחא ויהיה בכלל ממון. אף דמתני' דהבא בעינן דהוי חציו וגם ממון חייב. פ"ס אשמועינן דחייב דהבא

חוספת מרובה פרק ז בבא קמא יום טוב ציונים

פרק ז א ובין בדבר שאין בו רוח חיים. כתב הר"ב דכתיב על זה על שלמה על רבויא [כוא] ולא מדרש בכלל ובפרט שכל הר"ב במשנה ט' פ"ד דצ"מ. ובמשנה ה' פ"ג דשבעות פירש הר"ב נמי דהלכה כר"ע ללא דרש בכל החורה מלה בכלל ופרט וכלל אלא ברבוי ומיעוט. [ועיין פ"ו דסנהדרין מבנה ד']. ואפ"ג דהכי מתני צברייתא כתבו החוספות דדרשא הטורה בגמרא נקטה. ומו בגמרא דאע"ג דכל דגבי מעשר לאו רבויא ר"ע מברשנורה

פרק ז א מרובה. בדבר רוח חיים וברבר שאין בו רוח חיים. דכתיב (שמות כ"ב) על זה על שלמה על כל אבדה וגו' ישלם טטס: אין הגונב אחר הגנב וכו'. דכתיב (שם) וגונב מבית האיש יולא מבית הגנב או שה וטברו או מברו וגו'). אין הגונב אחר הגנב משלם תשלומי כפל. ולא

פרק ז א מרובה. בדבר שאין בו רוח חיים. כתב הר"ב דכתיב על זה על שלמה על רבויא [כוא] ולא מדרש בכלל ובפרט שכל הר"ב במשנה ט' פ"ד דצ"מ. ובמשנה ה' פ"ג דשבעות פירש הר"ב נמי דהלכה כר"ע ללא דרש בכל החורה מלה בכלל ופרט וכלל אלא ברבוי ומיעוט. [ועיין פ"ו דסנהדרין מבנה ד']. ואפ"ג דהכי מתני צברייתא כתבו החוספות דדרשא הטורה בגמרא נקטה. ומו בגמרא דאע"ג דכל דגבי מעשר לאו רבויא ר"ע מברשנורה

שנויי נוסחאות

פ"ז א מרובה. כתי"ל נוהג וכן כמסמך אינו נוהג ולמי נכון. (בין) בדבר כו' וכו' בדבר. דג"ץ וכתי"ל וכמסמך. בדבר כו' וכה. דג"ץ וכתי"ל ובשה. (וטברו או מברו וגו'). דג"ץ וכמסמך. ליה: כתי"ל. מכרו חמשה בקר ושלם תחת השור וארבע צאן תחת השור. אחר הגנב. דג"ץ וכתי"ל מאחר. וק כמסמך.

פרק ז א מרובה מדת תשלומי כפל

ארבעה וחמשה א. שמדת תשלומי כפל נוהגת בין בדבר שיש בו רוח חיים. ובין בדבר שאין בו רוח חיים. ומדת תשלומי כפל נוהגת בין בדבר שיש בו רוח חיים. ובין בדבר שאין בו רוח חיים. אינה נוהגת אלא בשור ושה בלבד. שוא' שיש בו רוח חיים. וכתיב (שמות כ"ב) על זה על שלמה על כל אבדה וגו' ישלם טטס: אין הגונב אחר הגנב וכו'. דכתיב (שם) וגונב מבית האיש יולא מבית הגנב או שה וטברו או מברו וגו'). אין הגונב אחר הגנב משלם תשלומי כפל. ולא

יבין תפארת ישראל יבין

פ"ז א) לאחר שפירש התנא דיני ד' אבות מיקון, שחייב עליהן חף שלא הכוון להזיק, נקט השתא דיני נכז שהתכוון להפסיד ממון חצירו כדי להרוויח ע"י זה, והדר נקט החובל [פ"ח] שהתכוון להזיק גם כן להנאת עצמו, והדר נקט הגוזל [פ"ט] שהתכוון להפסיד ממון חצירו כדי להרוויח ע"י, ודמי לחובל שידע הניזק מי הוא המזיק,

ראשון לציון

פ"ז א תוי"ט ד"ה ובין דנדר כו' וכו' נגמ' דאע"ג כו' עיין יס"ג: ופח"ט א"י להקדישו ולא קרינן ביה כו' וקדישו איש את ביתו מש"ה לא מקרי מבית איש אבל בגונב מבית חובר נטיבה לא הוי חבדר ברשות בעלים, משנה ט' השלוחי ד' וכו' [סדר נזיקין] ה"א

ולא נקט נכז וגזלן כהדי הדדי, מדבעי למנקט היותר חמור החלה חמלה, דנכז מכלס ד' וס' וחובל חייב צה' דברים, אבל גזלן אינו משלם רק הקרקע והדר נקט הגוזל ומאכיל [פ"י] וכלולו רק חצירו דגזל: (ב) ולא ילפינן שור ממשנה [כס"ה מ"ו]. היינו משום דכפל צו קרא, דכתיבי יגוב איש שור או שה וגו' יס"ס תחת השור וגו' תחת הששה, והרי כתיבי

חוספות רע"ק

פרק ז א [אות נו] הרע"ב ד"ה אין הגונב. ולא מבית הגנב. חיינו ביון דהגנב טחויק בדבר בתורת נטיבה לא הוי חבדר ברשות בעלים, בגונב מבית חובר חייב בדקתני במתני' דר"ם המסמך דכיון